
JAK UŠÍT EKOPANENKY

MATERIÁLY • STŘIHY • POSTUPY

TEREZA JAROŠOVÁ

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

JAK UŠÍT EKOPANENKY

Tereza Jarošová

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 6834. publikaci

Text a fotografie: Tereza Jarošová

Sazba a grafická úprava obálky: Monika Davidová

Jazyková úprava: Michaela Tománková

Odpovědná redaktorka: Jana Minářová

Počet stran 64

První vydání, Praha 2018

Vytiskla TNM Print s.r.o.

© Grada Publishing, a.s., 2018

Cover Design © Monika Davidová, 2018

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto nelze za ně převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-4415-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-0576-2 (print)

OBSAH

Úvod	5
Šijeme panenky	6
Doporučený materiál	7
Doporučené pomůcky	15
Spící miminko	16
Skřítek s čepičkou	28
Mazlinka s vyšitými vlásky	34
Miminko s plínkou a zavinovačkou	38
Oblékačí panenka	46
Závěr	56
Střihová příloha	57

ÚVOD

Pananky nejsou jen obyčejné hračky; jsou zobrazením člověka. Pomáhají dětem vyrovnávat se s novými situacemi. Mohou být důvěrným přítelem, který dítě doprovází během dospívání, miminkem, na kterém si děti po vzoru rodičů rozvíjejí své pečovatelské dovednosti, nebo také zpodobněním dítěte uvnitř dospělého.

Panáčky a panenky najdeme snad v každé rodině. Děti s nimi spí, cumlají je, chovají, nosí s sebou na výlety. Proto bychom měli dbát na to, z čeho jsou panenky vyrobeny. Obchody jsou plné překrásných barevných hraček, ale pokud bychom nechali zmizet výrobky z plastů, mnoho by v nich nezbylo. Je zvláštní, že zrovna děti tolik zavalujeme umělými hmotami. Ano, jsou praktické, omyvatelné a levné. Bohužel ale také plné více či méně prozkoumaných a mnohdy i škodlivých látek. To se týká i panenek. A protože panenek z přírodních materiálů je v běžných obchodech s hračkami jako šafránu (nebo ještě méně), je skvělým řešením takovou panenku vlastnoručně vyrobit.

Nejčastěji se dnes s šitými panenkami z přírodních materiálů setkáváme v souvislosti s waldorfskou pedagogikou. Panenky si získaly mnoho lidí po celém světě, šijí je maminky, babičky a jiní nadšenci nejen v Německu, odkud myšlenka waldorfské pedagogiky pochází, ale i v Japonsku, Rusku, Jižní Americe, Kanadě a samozřejmě také u nás.

Někteří panenkám propadli natolik, že se rozhodli věnovat se jejich výrobě profesionálně. Každý výrobce do nich vkládá něco ze sebe. Rukopis mnohých panenkářů je rozpoznatelný na první pohled. A protože látkové panenky milují i ti, kteří s waldorfskou pedagogikou nemají nic společného, nebo kteří jim chtějí vtisknout osobitost a zkoušet nové nápady, jsou tyto panenky často označovány jako „waldorf inspired“, tedy waldorfem inspirované. Takové panenky jsou mnohdy malými uměleckými díly. Mají detailně propracované obličejce a tělíčka, precizně vyšité tváře, vlásky nejen z přízí, ale též přímo z našitých vláken mohéru, které vypadají jako skutečné vlasy, apod. K tomu dokonalé oblečky, botky a jiné doplňky. Jejich výroba zabere mnoho hodin pečlivé práce, což se odráží i v jejich ceně, která v době levného rychloobrátkového zboží může být až překvapivá.

Šité panenky však mají oproti běžným plastovým pannám hned několik výhod. Kromě jedinečnosti a neopakovatelnosti každé z nich, je to použití kvalitních přírodních materiálů, a tudíž i kompostovatelnosti, jejich veliká přednost tkví také v možnosti je snadno opravit – panenky lze opakovaně přešít a upravovat.

Šijeme panenky

Zhotovíme si společně pět panenek. Seznámíme se s některými postupy, technikami šití, materiály a pomůckami. Začneme jednoduchým spícím miminkem a postupně dojdeme k oblékací panence v šatičkách s česacími vlásky. U každé z panenek je uveden střih i doporučený materiál a sepsán stručný postup ušití celé panenky. Nově použité techniky jsou samostatně podrobně vysvětlené a popsány v dalším postupu.

DOPORUČENÝ MATERIÁL

Panenko se nejčastěji šijí z bavlněných úpletů a vyplňují ovčí vlnou.

Jako výplň lze využít i jiná přírodní vlákna, zejména pokud je vlna kvůli alergii nevhodná. Osobně upřednostňuji přírodní mykanou vlnu – pro její pružnost, vůni lanolinu, snadné zpracování a celkově příjemnou práci s tímto materiálem.

Vlna hřeje, dá se snadno plstít a tvarovat a navíc má díky obsahu lanolinu částečnou samočisticí schopnost. Na výplň bohatě postačí mykaná vlna druhé jakosti bez nečistot.

Úplety se používají pro svoji pružnost, která umožňuje snadné tvarování hlavičky i těla panenky. Běžně jsou k dostání úplety bavlněné, je však možné použít i vlněné. Při jejich nákupu dbáme na certifikace (pro děti do tří let), ideálně vybíráme biobavlnu.

Správnou volbou je 100% bavlněný úplet (bez elastanu) vyšší gramáže, námi zvolené tělové barvy (od světlé krémové až po tmavě hnědou, ale samozřejmě třeba i zelenou, pokud právě šijeme vodníka). Počítejme s tím, že konečná barva pleti panenky může být ve výsledku světlejší. Záleží na odstínu výplňového materiálu a podkladového úpletu hlavičky.

Používáme dva typy úpletů:

Obouličný úplet je obvykle pružnější a z rubu a lícu vypadá stejně (hladká struktura). Používá se nejčastěji jako vrchní úplet na hlavičku. Je možné použít ho i na tělíčka, především menších panenek, je však třeba zohlednit jeho velikou roztažnost – buď ve střihu nebo ve způsobu vyplňování vlnou, popřípadě je třeba použít úplet dvojitě.

Jednoličný úplet je pevnější (na lícové straně je hladký, na rubové obloučky). Používá se obvykle na tělíčka, ale nevylučuje se ani jeho použití na hlavičku.

Raději volíme bavlněný úplet vyšší gramáže – tzn. silnější (okolo 240g/m²). Materiál běžně používaný na trička je příliš tenký. Někteří výrobci textilu mají v nabídce i speciální úplety přímo určené na výrobu panenek. K neznámějším patří švýcarská firma *Laib Yala* a nizozemský *De Witte Engel*.

Ke zhotovení hlavičky potřebujeme ještě tzv. „spodní úplet“, do kterého zabalíme připravenou kouli z vlny, abychom ji mohli později vytvarovat. Může se jednat o světlý levný bavlněný úplet, světlou bavlněnou ponožku nebo bavlněný hadicový úplet (gázu) příslušné šíře. Hlavním požadavkem je přírodní materiál světlé barvy (nebo barvy odpovídající budoucí barvě pleti panenky) bez vzoru. Můžeme zužitkovat staré triko, žerzejové prostěradlo, punčochy – fantazii se meze nekladou, vesele tedy recyklujeme.

Na ostatní části panenky vyhledáme také přírodní materiály: bavlnku na oči a ústa, velmi pevnou lněnou nebo bavlněnou nit na vyvazování hlavičky, vlněnou přízi na vlásky, a voskovku z včelího vosku nebo akvarelovou pastelku na nabarvení tváříček.

Na oblečení využijeme větší či menší odstřížky a kousky látek (flanel, měkké plátno, úplety atd.), příze použijeme na svetříčky či botičky, stuhy a knoflíky na dozdobení. Vyhneme se umělým vláknům – nechceme přece pracně vyrobit další plastovou hračku.

Protože oblečení na panenky je titěrné, nejsou vhodné příliš třepivé, tuhé a nepoddajné materiály. Velmi se mi osvědčil elastický úplet z biobavlny, který se netřepí, dobře se s ním pracuje a sežene se v krásných barvách a vzorech. Bohatě vystačíme s odstřížky, a navíc se dětem pružné oblečky na panenku snáze oblékají. Materiál nemusíme nutně kupovat nový, můžeme zrecyklovat staré oblečení – trička, žerzejová prostěradla, anebo využít zbytky pletacích přízí apod.

POUŽÍVANÉ STEHY A UZLY

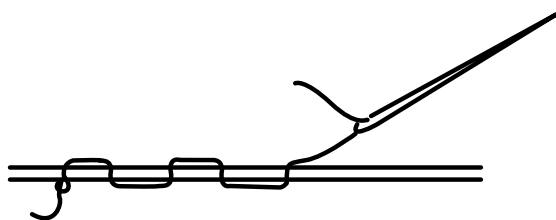
Při sešívání úpletů je třeba zohlednit jejich pružnost. Volíme raději pružné stehy, aby švy nepraskaly, což hrozí především při razantnějším vyplňování tělíček vlnou.

Z ručních stehů používáme nejčastěji zadní steh na sešívání dílů a dále skrytý steh na sestavování panenky a uzavírání otvorů.

Dále využíváme obyčejný přední steh na stehování, řasení a stahování okrajů dílů. Ruční stehy ukončujeme zapožitím a zatažením konců nití dovnitř panenky.

Volné konce nití po zapožití navlékneme do jehly a těsně vedle zapožití vtáhneme do hlavičky nebo tělíčka panenky. Vyčnívající konce v místě, odkud jehla vyjde ven, opatrně odstříháme.

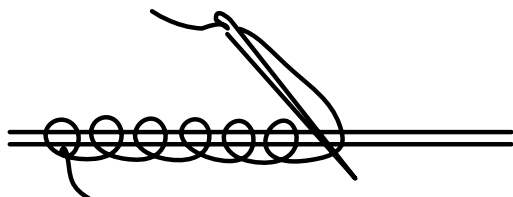
PŘEDNÍ STEH

LÍC I RUB

ZADNÍ STEH

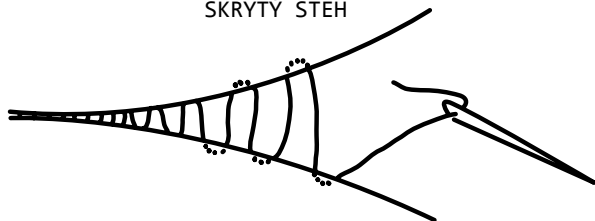
LÍC

RUB

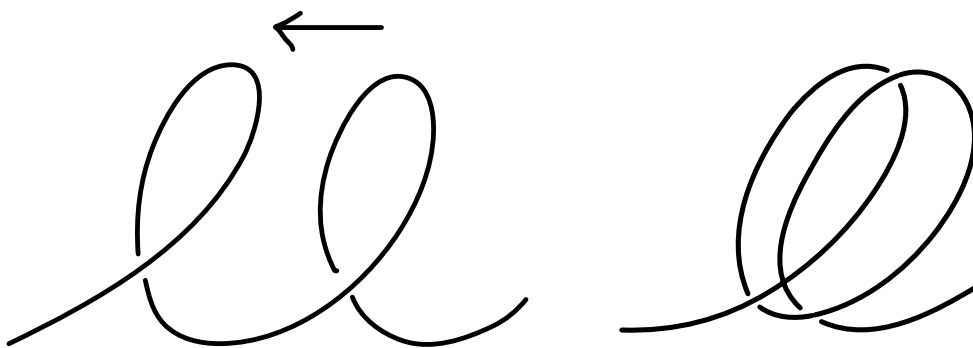
SKRYTÝ STEH

V případě strojového šití, zejména větších dílů, je vhodný trojitý steh, který je na šicích strojích nejčastěji vyznačen jako tři rovné stehy těsně vedle sebe.

Dalším stehem vhodným při šití úpletů je strojový entlovací (cikcak) steh.

Kromě sešívání a začišťování švů s ním můžeme přišívat i dolní a rukávové záložky oblečků.

Během výroby panenky oceníme také znalost uzlů. Na vyvazování hlavičky využijeme lodní smyčku, neboť ta na rozdíl od jednoduchého uzlu nepovoluje a umožňuje pohodlné zafixování běžným uzlem.

Na fixaci pramenů vlásků použijeme liščí smyčku:

